

■ 2000 ■ Ninth arts

«Вірую»

Сергія Проскурні

В Україні є чимало театральних, музичних та кінофестивалів, але тематичних серед них небагато: «Золотий Лев» у Львові, «Розкуття» в Хмельницьку, «Різдвяна містерія» в Луцьку, «Слов'янські театральні зустрічі» в Чернігові тощо. З 1999 року відкрився «Київ травневий», заявлений як регулярний. Найбільш мобільні та малобюджетні фестивалі моновистав «Київська парсуна» та «Розкуття» своєю специфікою завдячують організаторам — антрепризі «Сузір'я» та монотеатру «Кут». «Золотий Лев» та «Березилля» вирости з українських студійних театрів, адже «Воскресіння» і «Будьмо!» були саме такими. Хто був краще поінформованим щодо «руху у підпіллі» як не вони? Представлені на фестивалях театри стали матеріалом для численних театрознавчих досліджень. Але тематичні фестивалі нерентабельні, і на це вказує їхня доля. Наприклад, доля «замороженого» з 1996 року «Фестивалю однієї п'єси», що міг би стати унікальним мистецьким явищем. За схемою різних трактувань однієї п'єси Сергій Проскурня створив два фестивалі. Один був присвячений «Одержимій» Лесі Українки (1994р.), другий — «Чекаючи на Ґодо» Семюела Беккета (1995р.). Розроблену концепцію фестивалю за «Войцеком» Георга Бюхнера довелося відкласти на невизначений термін. Основною перешкодою для втілення стала його елітарність. Організатор, орієнтуючись на театроманів та вузьких спеціалістів, вибирав не хрестоматійні п'єси та ефектні постановки, а складну драматургію і експериментальні театри. Найбільш логічною за таких умов була б організаційно-економічна підтримка держави, адже в сфері саме її інтересів є модернізація, творчий обмін, дослідні процеси.

«Березилля» має сталу тенденцію до розширення та професіоналізації. Розпочавшись у 1992 році, він уже в 1993 набув статусу міжнародного, з 1995 став лабораторією. Однак, розширюючи свої масштаби, цей фестиваль втрачає оригінальне обличчя, часом ідучи на компроміси, що не відповідають загальній ідейній концепції. Наприклад, «Фестиваль у фестивалі», що проводиться як складова частина «Березилля» протягом страсного тижня, минулого року (тема «Майстер і Маргарита» М.Булгакова), обернувся на малоцікаву акцію за участю багатьох неуспішних провінційних колективів.

Останні фестивалі «Березилля» красномовно засвідчили, що художнє керівництво поступово відмовляється від унікальності вистав на користь конвеєрності. Передбачається, що учасником може стати будь-який колектив, якщо він фінансово забезпечує своє перебування в Києві. Ця схема спрацьовує на аналогічних світових фестивалях, але вони довгі роки здобували імідж, який тепер працює на них. Наприклад, Зальцбургський фестиваль було створено у 1927 році, і він поступово став осередком модерного оперного мистецтва з організацією «Друзі фестивалю», яка збирає значні кошти для проведення. Ідея підтримки з боку глядачів вже не перший рік є нав'язливою у Сергія Проскурні, але він не враховує особливості нашого театального ринку: коло відвідувачів його фестивалів — жебрацька інтелігенція.

У світі є спеціальні міжнародні організації, що підтримують фестивалі. Одна з умов для здобуття фестивалем місця під таким дахом — щорічне проведення. За формальними ознаками на це претендувати в Україні може тільки «Березилля». Але він спроможний виконати тільки єдину вимогу — початковий та подальші грошові внески. Хоча унікальність «Березилля» як фестивалю сюжетного засвідчила навіть директор Авіньйонського фестивалю Бернар д'Арсьє.

Чергова «катастрофа» Проскурні, здається, ще більше зміцнює його бажання втілити все нові безумні ідеї у реальність, і це його «вірую» викликає повагу навіть у переконаних атеїстів.

Щороку напередодні 27 березня Сергій Проскурня ставить риторичне запитання: «Ну що, закриваємо фестиваль? Адже це катастрофа...» Але з 1992 року «Березилля» проходить щорічно.

